

rta

Txostena

2025

Réseau Transnational Atlantique
Red Transnacional Atlántica
Rede Transnacional Atlântica
Atlantica Transnational Network

**SARE
TRANSNAZIONAL
ATLANTIKOAREN
EKARPENA
ATLANTIKOKO
MAKROESKUALDEA-
REN PROIEKTUARI**

Sare Transnazioal Atlantikoaren ekarpena Atlantikoko makroeskualdearen proiektuari

2025eko urtarrila

Aurkibidea

1.	Sarrera.....	1
1.1	Testuingurua	1
1.2	Helburuak	2
2.	Europako makroeskualde atlantiko baterantz	3
2.1	Makroeskualde atlantikoa sortzeko oinarriak	3
2.2	Erronkak eta helburu komunak	4
2.3	Lehentasun tematikoak	8
2.4	Gobernantza-eredua	9
3.	Ondorioak eta arrakastarako baldintzak.....	10

1. Sarrera

1.1 Testuingurua

Arku Atlantikoa delako eremu geopolitiko transnazioalak erronka ekonomiko, sozial eta ingurumen-erronka komunei egiten die aurre, eta EBren periferia bihurtzeko joera du. Eskualde atlantikoaren egoera periferiko hori, Europar Batasunaren mendebaldean kokatuta dagoenez, arriskua da, eta, paradoxikoki, abantaila ukazina ere bai, Atlantikora (Erresuma Batua, Irlanda, Amerika) eta Afrikara begira dagoen leihoaren bidez. Leiho hori maila estrategikoan indartu behar da. Atlantikoko itsasertzeko lurraldeen egoera geografikoak ez du izan behar bazterketa politiko, sozial eta ekonomikoaren sinonimo. Bazterketa hori saihesteko, fatxada atlantikoaren kokapen geografikoa indar geopolitiko gisa bultzatu behar da, bai eta maila guztietan garatzeko aukera gisa ere¹.

¹ “Contribución al CES europeo en favor de una macrorregión atlántica” - Sare Transnazioal Atlantikoak (STA) egindako dokumentua.

2010az geroztik, Arku Atlantikoko Europako eskualde-eragileek adierazi dute beren estrategiak gehiago koordinatzeko eta lankidetzaz indartzeko aurrerapausoa egin nahi dutela, eta STAren babesa daukate. Eskualde horiek abian jartzea proposatu dute lankidetzaz hori, Europako makroeskualde-estrategia sortzeko proiektuaren bidez.

EBren makroeskualde-estrategia esparru politikoa da, eta horri esker eskualde geografiko bereko herrialdeek eta eskualdeek arazoak elkarrekin jorratu eta konpon ditzakete, edo amankomunean duten potentziala hobeto aprobetxatu. Herrialde horiek onura atera diezaiokete lankidetzari, geruza administratibo gehigarririk gabe, eta, horrela, erronka komun eta partekatuei aurre egin diezaiokete. Gaur egun, makroeskualdeko lau estrategia daude Europan: Itsaso Baltikoaren estrategia, Danubio arroaren estrategia, Alpeetako eskualdearen estrategia eta Itsaso Adriatiko eta Jonikoaren estrategia.

2023ko maiatzean, Arku Atlantikoko Batzordeak², Europa mailako eskualde atlantikoaren ordezkari den organo politikoak, adierazpen politiko bat onartu zuen Cardiffen. Bertan, kideek makroeskualde atlantikoaren estrategia bat sortzeko deia berri zuten.

Europar Batasuneko Kontseiluko Espainiako presidentetzak ebazpena proposatu zuen makroeskualde hori sortzeko, eta gaur egun onesteko dago.

STA lerrokatu egin da Arku Atlantikoko Batzordeak makroeskualde atlantikoaren sortzeko egindako aldarrikapenarekin; horretan lagundu nahi du, izan ere, lan honek.

1.2 Helburuak

Sare Transnazional Atlantikoak (STA)³ Atlantikoko gizarte zibila ordezkatzeko duen egitura den aldetik, makroeskualde atlantikoaren sortzeko buruzko eztabaidan lagundu nahi du, eta, beraz, beste eragile batzuek aurkeztutako proposamenei buruz duen jarrera adierazi du, arrakasta izateko baldintzak identifikatu ditu eta lankidetzaz inklusiboko eredu baten edukiari eta gobernantzarari buruzko ekarpen berriak aurkeztu ditu. Lankidetzaz hori komenigarria eta egokia izango litzateke lurralde atlantikoentzat, horrelako tresna bat martxan jarriko balitz. Lurralde bakoitzaren nortasuna errespetatuta, azterlan honen nahia erronka komunak identifikatzea da fatxada atlantikoaren mailan, bai eta tartean dauden lurraldeetako gobernuen eta erakundeen arteko koordinazioaren bidez indar daitezkeen sinergiak bilatzea ere. Ukitutako lurraldeak udalekoak, eskualdekoak, estatukoak edo nazioz gaindikoak izan daitezke. Makroeskualde batentzat garrantzitsua dena barne hartzen den espazioa da, ez muga naturalak edo fisikoak⁴.

Arku Atlantikoko Batzordearen lan eta azterlanetatik abiatuta, bai eta makroeskualdeei buruzko azterlanen emaitzetatik ere, hemen lehentasunak eta gobernantza-eredu bat definitzearen inguruan hausnartu nahi da. Eredu horrek gizarte zibil antolatua itzaropenei erantzuteko eta Europar Batasunaren eta eskualdeen ekintza hobeto koordinatzeko gai izan behar da.

² <https://cpmr-atlantic.org>

³ <https://rta-atn.org>

⁴ González Laxe, Fernando: "El lugar de las Macro-regiones en el marco de la cooperación europea: presente y futuro" - Udako eskolan emandako hitzaldia, Makroeskualdeko estrategiak: Europako lurralde lankidetzarako esparru estrategiko berria - Santander, 2023ko iraila.

2. Europako makroeskualde atlantiko baterantz

STArekin ustez, makroeskualde atlantikoa sortzean ez dira alde batera utzi ondorengo ataletan garatutako arrakasta-baldintzak, tresna hau egokia eta eraginkorra izatea nahi bada.

2.1 Makroeskualde atlantikoa sortzeko oinarriak

Gaur egun, hainbat lankidetzaren esparru independente daude eskualde atlantikoan⁵:

- Estrategia Marítima Atlántica (cooperación transnacional entre los Estados y la Comisión Europea).
- Arku Atlantikoko Batzordea (eskualde atlantikoaren arteko lankidetzaren politikoa, itsas eskualde periferikoaren konferentziako kide ere dena).
- INTERREG Espazio Atlantikoa programa (lankidetzaren bideratutako Europako finantzaketa-tresna).
- Sare Transnazional Atlantikoa (STA) eta gizarte zibileko beste sare batzuk.
- Gune atlantikoaren hirien sarea.

2022an, Europako Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordeak irizpen bat eman zuen "EBren makroeskualdeen estrategien aplikazioari" buruz. Irizpen horretan nabarmentzen zen makroeskualdeen estrategiek zeregin garrantzitsua betetzen dutela eskualdeen gizarte-, lurralde- eta ekonomia-koehesioan, eta ondoko herrialdeen integrazioan laguntzen dutela, sektorearteko eta maila anitzeko gobernantza ikuspegi batean oinarrituta, eta hori aplikatzeak prozedura burokratiko eta konplexuak murriztea dakarrela, burokrazia berririk sortu gabe, bai eta EBren eta tokiko gobernantzaren arteko distantzia txikiagotzea eta estatuen eta eskualdeen ordezkarien partaidetza zuzena ere.

STArekin ustez, aurreko lanetan adierazi ahal izan duen moduan, estrategia atlantikoaren makroeskualde atlantikoaren estrategia baterantz izandako bilakaerak aukera eman dezake lankidetzaren esparru horien arteko koordinazioa hobetzeko, lurteko zein itsasoko erronken arteko koordinazioaz gain; estrategiaren pisu politikoa indartzeko; eta maila anitzeko gobernantza bermatzeko.

Makroeskualde atlantikoaren estrategia horren perimetro garrantzitsuari dagokionez, STAK proposatu du "Atlantikoaren korridorea" strategiaren bizkarrezurra izatea eta honako herrialde eta eskualde hauek barne hartzea:

- Espainia: Kantauri itsasoak bustitako arku atlantikoaren parte diren autonomia-erkidegoak (Galizia, Asturias, Kantabria eta EAE), bai eta Nafarroa, Gaztela eta Leon, Extremadura eta Andaluzia ere.
- Portugal (Iparralde, Erdialdea, Lisboa, Alentejo eta Algarve).
- Frantzia (Akitania Berria, Pays de la Loire, Normandia eta Bretainia).
- Irlanda (ipar-mendebaldeko eskualde-batzarra).
- Erresuma Batua (Gales, orain EBtik kanpo dagoena).
- Uharteak: Kanariak (Espainia), Azoreak eta Madeira (Portugal).

Lurralde horien guztien aniztasuna, ikuspuntu geografiko, kultural, ekonomiko, sozial edo politikotik, gainditu egin behar da integrazioa, koehesioa, koordinazioa, lankidetsua, garapena eta baterako hazkundea ahalbidetuko duten elementu komunak bilatuz. Horretarako, gobernantza komuneko politika aplikatu behar da. Horrek konpromiso politikoa, instituzionala eta soziala eskatzen du, maila publikoan nahiz pribatuan, eskualde guztietan.

⁵ CESER de l'Atlantique: "La macrorregión atlántica, ¿una oportunidad que se debe aprovechar?".

STAREN aburuz, makroeskualdea sortzeko proiektuak oinarri izan behar dituen baldintzak honako hauek dira:

- Proiektua eta plan estrategikoa egokitu egin beharko dira, eta erakargarriak izan behar dute eragileen borondatezko konpromisoa eta partaidetza aktiboa sustatzeko. Horrekin lotuta, lehia-logikaren arriskua neutralizatu beharko da, elkarketa indartuaren ikuspegia bereganatuta, kontuan izanik eragileen egitura-desberdintasunak eta oztopo kulturalak nahiz linguistikoak, ekintza kolektiboaren eraginkortasuna ahuldu baitezakete.
- Makroeskualdeko proiektuen abantaila nagusietako bat gizarte zibilaren eta tokiko solaskideen gertutasun- eta inplikazio-sentsazioa da, horientzat Europar Batasuna (edo haien estatuak), batzuetan, arrotza edo eskurazina baitirudi beharizanak eta interes partikularrak eta zehatzak transmititzeko. Ildo beretik, makroeskualdeak bitarteko kanala dira tokiko edo eskualdeko mailaren eta estatuko edo Europako mailaren artean⁶. Horrek informazio- eta prestakuntza-lan handia eskatzen ditu lurralde-maila guztietan.
- Makroeskualdeak maila anitzeko lankidetzaren eremuak dira, eta, haietan, estatu kideetako administrazio zentralak eta eskualdekoek hartzen dute parte. Hori ezinbesteko baldintza da bakoitzaren estrategien arrakastarako eta aplikaziorako.
- Makroeskualde-esparru batean, aukera egon beharko litzateke eskualdeen perimetro administratiboa gainditzen duten erronkei aurre egiteko, inguruabar hori dela-eta, modu zabalagoan eta ikuspegi globala izanik heldu behar baitaie. Aipatzekoak dira, esaterako, trantsizio ekologikoa, digitala eta soziala produktuen ekoizpenean eta merkaturatzean, COVIDaren pandemia edo gerrak tarteko, modu zakarrean nabarmendu izan diren disfuntzioen aurrean.
- Informazio-iturriek ez dute sakabanatuta egon behar, eta, beraz, gomendagarria da informazio garrantzitsua erdigune baten bidez kontzentratzea edo zuzentzea, nagusiki web orrien edo sare sozialen bidez. Zentzu horretan, informazio- eta komunikazio-erdigune horri esker, makroeskualdearen inguruan garrantzitsua edo premiazkoa izan daitekeen oro eskuragarria izan behar da, erraz eta zuzenean.
- Erabaki eta neurri egokienak ezin dira hartzaileei galdetu gabe hartu. Horrenbestez, abian jarri behar dira kontsultarako eta adostasunerako mekanismo malguak eta gardenak, berma dadin konpromisoak betetzen direla eta, lehenengo faseetatik, tokiko alderdi interesdunak barne hartzen direla.
- Gauzatu beharreko ekintza guztiek tartean sartu behar dituzte belaunaldi-estratuak, gazteen informaziotik, prestakuntzatik eta kontsultatik hasita, eta adinekoengana gerturatuta, denok baikara makroeskualdearen helburuen hartzaile.

2.2 Erronkak eta helburu komunak

Identifikatzeko zeintzuk izan beharko liratekeen lehentasun tematikoak makroeskualde atlantikoaren estrategia sortuz gero, STAk identifikatu egin ditu gaur egun fatxada atlantikoko lurraldeek aurrean dituzten eta lankidetzaren indartuz jorratu daitezkeen erronka komunak.

⁶ Horri dagokionez, Europako Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordeak aurreikusita ditu funtzionarioak trukatzeko (Erasmus unibertsitate-programaren ereduari jarraiki) eta foroak antolatzea gizarte zibileko ordezkariekin eta EBko solaskide sozialekin.

Erronka ekonomiko eta sozial nagusiak lotuta daude energia-iturriekin, komunikazioekin, garraioarekin, turismoarekin, arrantzarekin eta nekazaritzarekin, bai eta ingurumeneko mehatxuekin, klima-aldaketarekin, ur-eskasiarekin eta itsasoko kutsadurarekin ere.

Eskualde atlantikoek, halaber, alde nabarmena dute landaguneen eta hiri handien artean, gaiak, helburuak eta prestazio-mekanismoak oso desberdinak baitira, bereziki ingurumeneko jasagarritasunari (trantsizio ekologikoa), trantsizio digitalari edo zerbitzu publikoen irismenari dagokienez.

Beste erronka komun bat da Atlantikoko biztanleen zahartzeak, jaiotze-tasen jaitsierak eta migrazio-fluxuek traba egiten dietela babes sozialeko sistemei.

Gainditu beharreko oztopoen artean, estrategiak abiarazi behar dira eskualde atlantikoak Europarekin lotuta duen egoera periferikoaren ondoriozko hesiak eta desabantailak saihesteko. Nahiz eta, dudarik gabe, egoera horrek aukera eman nazioarteko merkataritzaren sarbidea eta irtenbidea izateko, nolabaiteko arriskua suposa dezake eskualdearen interesari behar besteko arreta ez emateko eta lehiakortasuna eta etorkizun oparoa eraikitzeke erakargarritasuna eta gaitasuna galtzeko.

Azkenik, gainditu beharreko azken oztopoa estatuen antolaketa politiko eta administratibo desberdina da.

Kasu guztietan, beharrezkoa da hezkuntza-, prestakuntza- eta ikerketa-eredu berria.

Erronka komun horietatik abiatuta, STAk xehe-xehe identifikatu ditu, baina ez zehatz-mehatz, makroeskualde baten barruan sor daitezkeen maila atlantikoko lankidetzaren indartzearen onura jaso dezaketen proiektu komunak.

Azpiegiturak eta garraioak

- - Azpiegiturak sortzeko, berritzeko eta mantentzeko inbertsioa, honako hauek garatzeko eta kudeatzeko eredu berriekin: portuak (ekonomia urdinaren gune nagusi gisa duten zeregina barne), errepide eta trenbide bidezko komunikazioak, plataformak, industriak, biltegiatze-zentroak eta ingurune natural eta turistikoak, eskualde atlantiko osoan.
- Red Transeuropea de Transporte (RTE-T) para el Arco Atlántico, especialmente en las zonas transfronterizas y en el contexto de las futuras orientaciones de la RTE-T y del Mecanismo "Conectar Europa" (2021-2027),-ren amaiera
- Gobernantza hobea Iberiar Penintsula eta Europako iparraldea lotzen dituen atlantikoko korridorearen mugaz gaindiko bide-zatiak planifikatzeko eta gauzatzeko.
- Itsaso eta lehorraren arteko, aireko eta trenbideko, ibaietako eta portuetako loturak ezartzea eta garatzea, garraio-sistema egituratzeko ipar-hego eta ekialde-mendebalde ardatzetan zehar. Helburua pertsonak eta salgaiak konektatzea da portuen, aireportuen, errepideen, trenbideen eta barrualdeko bide nabigagarrien artean. Horren barruan sartzen dira atlantikoko korridorearen eta beste batzuen arteko konexio multimodala eta botila-lepoak ezabatzea.
- Portuak garatzeko eta kudeatzeko eredu berrietan inbertitzea (ekonomia urdineko gune nagusi gisa duten rola barne),
- RTE-Tren itsasoko autobideak erabat garatzea sustatzea eta horretan inbertitzea, uharteak kontinentearekin lotu daitezkeen,

- Portuen eta eraginpeko eremuen artean loturak sortzea, pertsonen mugikortasuna nahiz salgaien sartu-irtenak errazteko,
- Portu berdeen Europako sarea garatzea,
- Distantzia laburreko itsas-garraioa hedatzea,
- Itsasoko, aireko eta lehorreko garraioak karbono-aztarna murrizten laguntzea, garraio-flotak (salgaiak eta bidaiariak), arrantza-flotak eta akuikultura-flotak ontzi ekologiko berritzailez hornituz.
- Koherentzia garraio-plan nazionalen eta Europa barneko energia-sareen (RTE-E) helburuen artean, eskualde bakoitzeko kohesioaren, garapenaren eta erabileraren funtsezko eragileak baitira.
- Interkonexioa digitalizazioari, ekoizpenari eta energia berriztagarrien erabilerari dagokienez.
- 5G sareak eta zerbitzuak hedatzea komunikazioak, teknologiak eta zerbitzu adimendunak azkar eta modu seguruan gara daitezten, bereziki garraioaren eta energiaren sektoreetan⁷. Horrek banda zabaleko estaldura hedatuko du landaguneetara eta urrutiko eremuetara.

Osasuna

Fatxada atlantikoko eskualdeek ere erronka dituzte amankomunean, osasunaren alorrean. COVIDaren pandemiak markatu duen inflexio-puntuak osasun-neurri prebentiboak hartzera eraman behar gaitu, ohitura osasungarriak sustatzera (elikadura, kirola, estresaren kontrola, eta abar) eta ezinbesteko kasuei aurre egiteko prest egotera, horien ondorioak minimizatzeko xedez.

Osasun-programek arreta berezia jarri behar dute laneko arriskuen prebentzioan eta laneko segurtasunean.

Biztanleriaren zahartzeak, gure garaiko aurrerapenetako bat denak, ezin digu guardia jaitzarazi, adinekoen zaintzari eta arretari dagokienez, betiere kostua ahaztu gabe.

Industria

Plan industrial ekologiko eta jasangarria haren garapenean, ikuspegi ekosistemikoa duena, epe luzerako planteamendu batez gain. Azken hori berrikuntzan eta lehiakortasunean oinarrituta egongo da, sektoreak garatzeko asmoz, lehorren eta itsasoaren arteko elkarrekintzaren plangintza barne.

Nekazaritza eta arrantza

Lehenengo sektoreak zeregin garrantzitsua du jarduera ekonomikoari eta sozialari eusteko orduan. Horregatik, nekazaritza-politika bateratuaren (NPB) egungo tresnak eraldatu behar dira, eta eskualdeak kudeaketa-agintaritzat jo⁸. Europako eskualdeek gobernantzan eta NPBren aplikazioan gehiago parte hartzea ezinbestekoa da sektorearen trantsizioa bultzatzeko politikak eta neurriak garatzeko, kontuan hartuta eskualdeen aniztasuna.

Nekazaritzaren eta arrantzaren ohiko ereduak sakrifikatu gabe, produktuak ustiatzeko, kudeatzeko, banatzeko eta merkaturatzeko eredu jasangarri berriak azaldu behar dira.

⁷ Arku Atlantikoko Batzordearen adierazpena, Arku Atlantikoko Batzordearen Batzarrak 2023ko maiatzaren 23an Cardiffen (Galesko herrialdea) onartua.

⁸ Sinesko Arku Atlantikoko Batzordearen adierazpena (2024): "Visión y plan de acción para un Arco Atlántico próspero en 2030. Hacia una macrorregión atlántica".

Makroeskualde-esparruak aukera eman dezake, halaber, arrantza-politika bateratua elkarrekin aztertzeko eta aplikatzeko, itsasgune babestuak definitzea, erregulatzea eta babestea eta arrantza adimendunaren ereduak garatzea barne, harrapaketa osagarriak edo gainarrantza murrizteko.

Uraren, energiaren eta ingurumenaren esparruetan

Dauzkaten araubide hidrikoak gorabehera, fatxada atlantikoko eskualdeek erronka komunak dituzte uraren kalitatearen, kantitatearen eta erabilgarritasunaren kontuetan, arro hidrografikoen goi-ibarretik hasi eta Ozeano Atlantikoraino. Ura ondare komuna da, eta funtsezko baliabidea biztanle guztientzat, jarduera ekonomiko guztietarako (nekazaritza, industria, eraikuntza eta abar), osasunerako eta ingurune naturalerako. Alabaina, baliabide hidrikoen gaineko presioa gorantz joango da klima-aldaketaren ondorioz (kontsumoaren igoera eta lehorreak eta uholdeak egoteko arrisku handiagoa). Fenomeno horrek hainbat eragin izango ditu etxeko, ekonomiako eta nekazaritzako erabileretan.

Energia-erronka eta -aktibo komunak identifikatu dira, bereziki itsasoko energia eolikoa eta hidrogeno berdea, eskualde bakoitzeko indarguneak elkartu eta karbono gutxiko energiak garatzen lagun dezaketen lankidetzaren eremu potentzial gisa.

Azkenik, hainbat ingurumen-azuz partekatu dira fatxada atlantiko osoan.

Makroeskualde atlantikoaren proiektuan lehentasun horiek guztiak sartzeak honako hauek sustatzea ahalbidetuko luke:

- Neurri erresilienteak eta bateratuak hartzea klima-aldaketaren ondorioak saihesteko eta arintzeko, kostaldeko higaduraren eta itsas-mailaren igoeraren ondorioak barne.
- Klima-aldaketaren bilakaerari eta inpaktuari buruzko adierazleen sistema sortzea, neurri prebentiboak har daitezkeen edo, hala egokituz gero, ondorioak arin daitezkeen.
- Kostako eremuetako kudeaketa integratua.
- Ekonomia zirkularreko balio-katea garatzea.
- Erregai alternatiboak eta energia-iturri garbiak deskarbonizatzea eta erabiltzea, honela:
 - Sarean lan egitea eta hidrogenoaren Europako bankua sortzea.
 - Hidrogenoaren Atlantikoko korridorea egitea, ii-Mendebaldeko korridorean integratuta, Sena haranaren eta Pirinio Atlantikoen arteko lotura barne, hemendik 2030era.
 - Itsasoko energia eolikoa, olatu-energia eta marea-energia garatzea I+G+b-ren bidez.
- Uraren kudeaketa eraginkorra (kantitatea eta kalitatea) eta itsasoko (Ozeano Atlantikoa) nahiz barrualdeko (ibai-arroak) hondakinen kontrola, honela:
 - Arrisku hidrogeologikoen ebaluazioa eta prebentzioa kostaldean eta hezeguneetan.
 - Eremu babestuak identifikatzea eta babestea, arreta berezia jarriz kostaldee, padurei eta hezeguneei, bai eta basoei ere.

Kultura, ohiturak eta turismoa

Turismo jasagarriak tokiko garapen- eta enplegu-iturri izan behar du, ekonomia zirkularraren parte gisa. Itsasoko eta kostaldeko turismoaren eta barrualdeko turismoaren arteko oreka aurkitzea, jasagarritasuna eta osagarritasuna sustatzea, kultura-aberastasunaz, tokiko usadioez eta gastronomiaz gain, eta, aldi berean, natura- zein kultura-ondarearen babesa bermatzea.

Herri bakoitzaren eta horien lurraldeen nortasun sozial eta kulturalari kalterik egin gabe, eskualde atlantikoaren xarma orokorra sustatu behar da, arrago historiko, ondarezko eta kultural gisa.

Nahiz eta makroeskualdea osatzen duten kostaldeko eta barnealdeko eremuek "bizitegi-bokazio" erakargarria izan beren kokapenagatik, klimagatik, aberastasun naturalagatik eta gastronomiagatik, horrek ez du ezkutatu behar turismo berritzailearen arloan garatzeko eta berritzeko beharra, beste alderdi batzuekin bateragarria dena, hala nola naturako turismoarekin, kirol-turismoarekin edo turismo kulturalarekin, eta turismoak hiri handietan dituen ondorioak aztertu behar dira.

Makroeskualde atlantikoko estrategiak ezin du bazter utzi sektore turistikoaren modernizazioa espezializazio adimenduneko sektore gisa.

Hezkuntza, prestakuntza eta ikerketa

- Unibertsitate-sareen eta kalitate eta bikaintasun goreneko prestakuntza- eta ikerketa-programen garapenaren alde jokatzeko.
- Hezkuntzaren sektorearen, ikerketa-zentroen, klusterren eta industriaren arteko lankidetzaren sustatzea, trantsizio berdera bideratutako espezializazio adimenduneko ekosistema atlantikoa sortzeko.
- Lanbide-heziketa eta espezializazioak garatzea, enpleguaren behar errealei maila guztietan erantzuteko; trantsizio digitaleko, energetikoko eta ekonomiaren zirkularitateko prozesuetatik datozen erantzuteko, alegia [FR6].
- Jarduera berrien agerpena eta lehendik dauden egituren aldaketa eta modernizazioa faboratzeko, enplegu berriak eta langileentzako gaitasun berriak dira beharrezkoak.
- Aldi baterako edo urtaroko enpleguaren alternatibak garatzea sektore jakin batzuetan, hala nola turismoan, arrantzan edo nekazaritzan.

Gainera, lurraldeko egituren eta gure instituzioen funtzionamenduaren inguruko ezagutza lehen hezkuntzan hasi behar da, gazteek parte izan daitezkeen makroeskualdearen berri izan dezaten.

Finantzaketa

Finantzaketari dagokionez, lehendik dauden eta sortzen ari diren kanalak eta mekanismoak koordinatu behar dira, maila instituzional eta lurralde-esparru guztietan, eta baliabideen ahalik eta efizientziarik handiena lortzen saiatu.

2.3 Lehenetako tematikoak

Arestian identifikatutako erronka komunak oinarritzat hartuta, STAk eskatu du garrantzitsua edota premiazkoa dena lehenetako, makroeskualde-ikuspegiari ematen dion balio erantsi handienaren arabera, eta kontuan hartuta AABren Cardiffeko adierazpena⁹:

1. Ekonomia atlantiko berritzailea, bidezkoa eta jasangarria, gaitasunen indartzea eta espezializazio adimenduneko sektore nagusien prestakuntza barne.
2. Interkonektatutako gune atlantikoak.
3. Klima-aldaketari erresiliente zaion gune atlantikoak.
4. Kohesio soziala eta kulturala gune atlantikoan,
5. Gobernantza eta lankidetzaren hobetzea gune atlantikoan.

Lehenetako horiek Atlantikoko itsas-estrategian dauden euskarrietan txertatuko lirateke. Identifikatutako erronka guztietatik ondorioztatu da larrialdi klimatikoa, deskarbonizazioa eta

⁹ Arku Atlantikoko Batzordearen adierazpena, Arku Atlantikoko Batzordearen Batzarra 2023ko maiatzaren 23an Cardiffen (Galesko herrialdea) onartua, STAk 2012an egindako "Contribución al CES Europeo en favor de una Macrorregión Atlántica" izeneko dokumentuan jasotako lehenetako tematikoak osatzen dituena.

konektibitatea (garraioaren, energiaren eta digitalizazioaren eremuetan) ildo nagusi estrategikoak izan daitezkeela, elkarlanean eta lankidetzan aritzeko aukera guztiak mobilizatu ahal izateko.

2.4 Gobernantza-eredua

Makroeskualde atlantikoa arrakastaz sortzeko baldintzen artean, STAk hainbat puntu garrantzitsu identifikatu ditu, gobernantzarekin zerikusia dutenak.

- Makroeskualde atlantikoa osagarritasunaren eta konbergentziaren estrategian oinarritu behar da, eta ez instituzioen, gizarte zibilaren eta eskualdea eratzten duten lurraldeen arteko lehiarenean.
- Gobernantza, orobat, erabakiak hartzeko prozesu bateratuen garapenean oinarritu behar da.
- Eskualdeen partaidetza zuzena eta osoa etorkizuneko makroeskualdeko gobernu-organo guztietan.
- Gobernantza-ereduak oreka bultzatu behar du eremu garatuenean eta garapen-premia handiena dutenen artean, asimetriak eta desberdintasunak eragozteko.
- Eragile sozioekonomiko atlantikoak makroeskualdearen egunerokotasunean inplikatzeko, finkatutako lehentasunei atxiki dakizkien eta horien aplikazioan lagun dezaten. Makroeskualde-estrategia atlantikoa eraikitzean, barne hartu behar da gizarte zibil antolatuen maila anitzeko gobernantzan duen zeregina, eta, bereziki, EGABen eta CESERen zeregina. Maila atlantikoan, gizarte zibil antolatuaren eragileak partzialki egituratuta daude, bai Frantzian (CESER atlantikoetan) bai estatuz haraindikoetan (STArekin baita).
- Arku Atlantikoko Batzordeak bere 35 urteetan zehar metatutako esperientzia kapitalizatzea.

Proposamen horiek oinarritzat hartuta, makroeskualde atlantikoa sortuz gero, STAk sostengatu egiten du, horrela, Arku Atlantikoko Batzordearen Batzar Nagusiak Sineseko adierazpen politikoan proposatutako maila anitzeko gobernantza-eredua, Alpeetako makroeskualdearen adibideari jarraiki, honako instantzia hauetan oinarrituta:

- Presidentetza: estatuak nahiz Atlantikoko eskualdeek txandaka jarduteko aukera;
- Zuzendaritza-batzordea: tartean dauden gobernu sailek parte hartzen dute.
- Batzar Orokorra: parte hartzen duten estatu eta eskualdeetako, Europako Batzordeko eta alderdi interesdun guztietako goi-mailako ordezkariak bildu behar ditu, gizarte zibil atlantikoko sareak kasu;
- Eragileen inplikazioa: jadanik dauden eragile atlantikoen sareak eta foroak – Atlantikoko korridorearen foroak, Arku Atlantikoko merkataritza-ganberen sarea, Arku Atlantikoko nekazaritza-ganberen sarea (AC3A), sare transnazional atlantikoa (STA) eta hiri atlantikoen sarea – edo sortu berriak (unibertsitateak edo elkarteak) gobernantzan parte hartu behar dute;
- Barne-araudia: alderdi interesdunek eta gizarte zibileko erakundeek gobernantza-organoetan parte har dezaten laguntzea, makroeskualde-estrategiaren etorkizuneko orientazioari buruzko iritziak eman ditzaten, jorratu beharreko lankidetzaren eremuak erabaki ditzaten eta lehentasunetarako eta proiektu enblematikoetarako koordinatzaileak izenda ditzaten;
- Idazkaritza teknikoak: idazkaritza iraunkorra, alderdi interesdunei elkarrekin berriak definitzean aholkuak eta babesa emateaz, lehentasunak behar bezala aplikatzen direla zaintzeaz eta proiektu enblematikoak garatzen laguntzeaz arduratzen dena.
- Behatokia: Atlantikoko behatokia sortzea proposatu da, ezagutzak biltzeko eta gune atlantikoari eragiten dioten joera sozioekonomikoen jarraipena egiteko. Batzar Nagusiari

aholkuak emango lizkioke, eta ESPONen (European Spatial Planning Observatory Network) babesa izan lezake.

3. Ondorioak eta arrakastarako baldintzak

STAk jokatu egiten du Europako fatxada atlantikoko eskualdeetako eragileen arteko koordinazio estrategiko handiagorantz eta lankidetzaz estuagorantz aurrera egiteko proiektuaren alde. Zentzu horretan, estrategia atlantikoak makroeskualde atlantikoaren estrategia baterantz izandako bilakaera nahiko litzateke aukera emango balu lankidetzaz-esparru horien arteko koordinazioa hobetzeko, lurreko zein itsasoko erronken arteko lotura hobeto ulertzeko eta fatxada atlantikoaren pisu politikoa indartzeko, maila anitzeko gobernantza bermatuta.

Hala ere, Atlantikoko eskualdeek Atlantikoko makroeskualde-estrategiaz baliatu ahal izateko, estrategia horrek baldintza jakin batzuk bete beharko lituzke:

1. Eragile politiko guztiekin (maila anitzekoak) eta gizarte zibilarekin eraikitako proiektu orokor bat babestuko duen ekintza-programa definitzea, esparru guztietan kohesio soziala eta ekitatea indartuko dituena.
2. Arriskuaren kultura partekatua garatzea, gure lurraldeen eta belaunaldien etorkizuna aurreratzeko eta prestatzeko.
3. Lehendik dagoena koordinatzea eta aprobetxatzea lankidetzaz-eremuen arteko loturak bermatzeko, bereziki Atlantikoko itsas-estrategiarekin;
4. Lehia gertatzeko arriskua neutralizatzea, lankidetzaz indartuaren ikuspegia bereganatuta;
5. Makroeskualde atlantikoaren irekiera geostrategikoa:
 - a. Makroeskualde atlantikoan identifikatutako arazoak estatuz haraindiko lankidetzarako Europako erronkak direla erakustea.
 - b. Eskualde arteko eta estatuz haraindiko lankidetzaren bidez irtenbideak bilatzea sustatzea, eskualde atlantikoaren interesen zerbitzura, horien itsas-eskualde ultraperiferikoak barne.
 - c. Gune atlantikoaren Europaren eta munduko gainerakoaren arteko interfazetat jotzea, eta maila guztietako eragileei irekitako lankidetzaz transatlantikorako espazioa garatzea.
 - d. EBkoak ez diren eskualdeak makroeskualdeko lankidetzaren eremuan sartzea, Erresuma Batua osatzen duten lurraldeei arreta berezia jarrita.
6. Gobernantza egokia strategiak lurralde bakoitzera egokitutako ikuspegia duela eta alderdi interesdunen inplikazioa bermatzeko:
 - a. Estrategiaren kudeaketa betearazlea bermatzea, estatu kideen eta eskualdeen parte-hartzearen bidez.
 - b. Gizarte zibila barne hartzea eta mobilizatzea, gazteei arreta berezia eskainita, hausnarketaren lehenengo faseetatik proiektuaren exekuzio operatibora arte.
 - c. Estrategia aplikatzeko ekintza operatiboaren kudeaketa gizarte zibileko erakundearen esku uztea.
 - d. "Elkarrizketa egituratua" izateko baldintzak sortzea gizarte zibileko erakundeekin CESER, EGAB eta beste herrialde batzuetako antzeko egiturak barne.

- e. Maila anitzeko gobernantza ezartzea, estrategiak lurralde bakoitzera egokitutako ikuspegia eta alderdi interesdunen (gizarte zibila barne) babesa dituela bermatzeko.

STAK, halaber, makroeskualde atlantikoko estrategiak arrakasta izateko baldintzak ezarri ditu:

- Borondate politiko tinko eta kolektiboa, Atlantikoko lurraldeentzat eta bertako biztanleentzat zentzua izango duen ikuspegi estrategiko batek sendotua.
- Europako Batzordearen konpromisoa lankidetzatresna horri gaitasun operatiboak emateko eta haren jasagarritasuna eta transferigarritasuna bermatzeko.
- Makroeskualdeko estrategia epe luzera aplikatzea onartzea.
- Kontuan hartzea eragileen arteko egitura-desberdintasunak eta ekintza kolektiboaren eraginkortasuna ahuldu dezaketen kultura- eta hizkuntza-hesiak.
- Funts erabilgarriak hobeto mobilizatzea eta eraginkorragoak izatea, strategiaren helburuak lortzea ahalbidetuko duten proiektu gehiago betearazteko.
- Proiektua aurrera ateratzeko behar den epe luzerako inbertsioa (giza inbertsioa, finantzarioa eta abar) onartzea, diziplina anitzeko ikuspegiarekin.
- Truke-tresnak garatzea, jarraipena bermatzeko eta ikuspegi prospektibo bati ekiteko eskala atlantikoan.
- Lehendik dauden lankidetzat-eremuen esperientzia aprobetxatzea, metodoei, tresnei, praktikei, arrakastei eta porrotei dagokienez.
- Berrikuntzak egitea lankidetzarako oztopoak borrokatzeko.
- Makroeskualdearen proiektuan parte hartzeak ikuspuntu sozioekonomikotik eta ingurumenetik duen inpaktua ebaluatzeko beharrezko tresnak definitzea, eraginkortasuna bermatze aldera.
- Gizarte- eta ingurumen-erantzukizuneko prozesua jasotzea.

ERANSKINA
Dauden makroeskualeak

Makroeskualea	Hasiera	Estatuak	Funtsezko helburuak	Ekintzak	Arazoak
Itsaso Baltikoa EUSBSR	2009	8 UE / 4	Hazkunde jasangarri eta adimenduna	- EUSBSR ekintza-plana - Itsaso Baltikoaren Estrategiaren Zentroa (BSP)	
Danubioaren arrea EUSDR	2010	9 UE / 5	- Eskualdearen konexioa. - Ingurumenaren babesa - Oparotasuna sustatzea - Eskualdea indartzea	- EUSDR estrategia - Europako Itun Berdea - Gazteen parte-hartzea - Lankidetzaren indartzea	- Finantza-baliabiderik eza - Konpromiso politiko eskasa - Herrialdeak mundu mailako erronka zabalagoi aurre egiten ari dira: pandemiaren osteko susperraldia, klima-aldaketa eta trantsizio digitala
Adriatikoaren eta Jonikoaren eskualea EUSAIR	2014	4 UE / 6	- Hazkunde «urdina» - Eskualdearen lotura - Ingurumenaren kalitatea - Turismo jasangarria	- EUSAIRen Facility Point proiektua: koordinaziorako eta aplikaziorako laguntza operatiboa - Gobernantzarri laguntzea - Gazteriaren Kontseilua	- Gehiegizko dimentsioak dituen estrategia - Geografia oso konplexua eta askotarikoa
Alpetarra AUSALP	2015	5 UE / 2	- Hazkunde ekonomikoa eta berrikuntza - Mugikortasuna - Konektibitatea - Gobernantzarri zeharkako politika	- Ondo egituratuta dago eta tradizio luzea du Alpeetako Hitzarmenaren eta beste ekimen batzuen bidez	- Herrialde batzuek (Alemania, Italia, Austria eta Eslovenia) beste makroeskuale-estrategia batzuetan parte hartzen dute, eta horrek gainjartzeak eragin ditzake, osagarritasun bihurtu nahi direnak.

ITURRIA: ECO/609 Batzordeak Europako Parlamentuari, Kontseiluari, Europako Ekonomia eta Gizarte Kontseiluari eta Eskualdeetako Lantaldeari egindako txostena, EBren makroeskualeko estrategien aplikazioari buruzkoa [COM (2022) 705 azkena]

Alpeetako makroeskualde-estrategiarako ezarritako gobernantzaren adibidea

Alpeetako makroeskualde-estrategiaren gobernantzan, Alpeetako estatuak eta eskualdeak berdintasunez esku hartzen dute. Zehazkiago:

- Estatuak eta eskualdeko agintariak Alpeetako makroeskualdearen buru dira txandaka;
- Estatuak eta eskualdeak Administrazio Kontseiluko eskubide osoko kideak dira, eta Estrategiaren inplementazioa koordinatzen eta monitorizatzen dute;
- Bederatzi ekintza-taldeak, ekintza-planak gauzatzeko ardura dutenek, estatuko eta eskualdeko ordezkariak biltzen dituzte, bai eta eragile sozioekonomikoak ere, gaikako arloen erantzukizuna banatzen dutenak;
- Idazkaritza Tekniko bat du – Sud-PACA Eskualdea hartzen du – eta INTERREG Espacio Alpino programaren finantzaketa jasotzen du. Operadore guztiei strategiaren aplikazioan laguntzea da bere lana.

Iturria: Eusko Jaurlaritza - Makroeskualde Atlantikoari buruzko MEMOa

Azterlan hau **Javier Muñecas Herreras** (CES Euskadi) buru zela egin da.

Ikerketaren hizlariak **Paul Cloutour** (CESER Pays de la Loire) eta **Francisco Rubio Sánchez** (CES Extremadura) dira.

STAREN presidentetza: **Patrick Caré** (CESER Bretagne)

Aho batez onartu da 2025eko urtarrilaren 30ean eta 31n Salamancan egindako Orientazio Batzordean.

Harremanak:

STAREN presidentetza: CESER Bretagne (FR), presidence.ceser@ceser.bretagne.bzh

STAREN lantaldearen presidentetza: CES Euskadi (ESP), presidencia@cesegab.com

Sare Transnazional Atlantikoa (STA) gizarte zibilaren lankidetzaren plataforma bat da, 2023an eratutako Espazio Atlantikoaren barruan. Sare transnazional hau eremu atlantikoko eskualdeetako Ekonomia eta Gizarte Kontseiluek osatzen dute, edo antzeko eskualde-erakundeek, horrelako erakunderik ez duten eskualde atlantikoaren kasurako (CESER Bretagne, Pays de la Loire, Centre-Val de Loire, Nouvelle-Aquitaine, Normandie; CES Euskadi, Galizia, Kanariak, Andaluzia, Extremadura, Castila eta Leon; Forum Oceano), Europako fatxada atlantikoaren garapen erronka espezifikoen inguruko interesa dutenak.

Informazio gehiagorako: <https://rta-atn.org/es/home/>